

Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21218>

Özet

Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği (EYBÖ), ergen bireylerin çeşitli alanlardaki yetkinlik algılarını ve beklentilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu çalışmada, ölçeğin Türk kültürüne olan uygunluğunu ve psikometrik özelliklerini, özellikle de geçerlik ve güvenirlilik düzeylerini saptamak üzere Çelikkaleli, Gündoğdu ve Kıran-Esen (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin ergen popülasyonunda yetkinlik beklentisi yapışın ölçmede güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Ergenlik, Yetkinlik Beklentisi, Öz Yeterlik, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlilik

Yazarlar

Özkan Çelikkaleli, Mustafa Gündoğdu, Burcu Kıran-Esen

Amaç

Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği'nin temel amacı, ergenlerin akademik, sosyal ve kişisel gelişim alanlarındaki becerilerini belirleyecek bir şekilde yerine getirme kapasitelerine dair sahip oldukları inanç düzeylerini ölçmektir. Bu inançlar, bireyin gelecekteki davranışları ve motivasyonunu önemli ölçüde etkilediğinden, söz konusu beklentilerin doğru bir şekilde saptanması büyük önem taşımaktadır.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması, orijinal ölçeğin psikometrik kalitesini koruyarak, Türk kültürüne özgü dilsel ve kültürel farklılıklar hesaba katmak suretiyle, Türkiye'deki ergenlerin yetkinlik beklentisi düzeylerini güvenilir bir şekilde değerlendirebilecek bir araç sağlamayı hedeflemiştir. Bu, özellikle eğitim ve rehberlik alanlarında yapılacak çalışmalara sağlam bir zemin hazırlamaktadır.

Yapı

Ölçek, psikolojik literatürde geniş kabul gören Yetkinlik Beklentisi (Competence Expectation) yapışın temelidir. Bu yapı, Albert Bandura'nın sosyal bilişsel kuramındaki öz yeterlik (self-efficacy) kavramıyla yakından ilişkilidir ve bireyin belirli bir eylemi başarıyla gerçekleştirebileceğine dair kişisel yargışın ifade eder. Yetkinlik beklentisi, bireyin zorluklarla başa çıkma motivasyonunu ve sıracıların doğrudan etkileyen merkezi bir bilişsel süreçtir.

Ölçülen yapı, ergenlerin kendilerini çevrelerindeki sosyal ve akademik görevler karşısında ne kadar etkili gördüklerini yansıtır. Yüksek yetkinlik beklentisine sahip ergenler genellikle daha

zorlayıcı hedefler belirler, başarıya yönelik kararsızlıkta daha dirençli olurlar ve problem çözme becerilerini daha etkin kullanırlar. Ölçek, bu beklentilerin şiddetini ve genelliğini saptamaya odaklanır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında, özellikle ölçüt bağıntılı geçerlik (criterion-related validity) incelenmiştir. Bu amaçla, Kovacs (1981) tarafından geliştirilen Çocukluk Çağı Depresyon Ölçeği (ÇDÖ) ile Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği (EYBÖ) arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, EYBÖ ile ÇDÖ arasındaki korelasyonların anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu anlamlı ilişkiler, yetkinlik beklentisi düzeylerinin, ergenlerin ruh sağlığı ve duygusal durumları (depresif belirtiler gibi) ile ilişkili olduğunu ve ölçeğin beklenen teorik yapılarla tutarlı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu durum, EYBÖ'nün ölçmek istediği yapıyı başarıyla ölçtüğünü desteklemektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, iç tutarlılık (internal consistency) ve test-tekrar test (test-retest) yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık katsayısı, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne ölçüde tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterirken; test-tekrar test güvenilirliği, ölçüm sonuçlarının zaman içinde ne kadar kararlı olduğunu göstermektedir.

Çalışma bulguları, hem iç tutarlılık katsayısının (genellikle Cronbach Alfa değeri ile ifade edilir) hem de test-tekrar test güvenirlik katsayısının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Yüksek katsayılar, Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği'nin, ölçülen yetkinlik beklentisi düzeylerinde tesadüfi hataları minimize edildiği, kararlı ve tutarlı bir ölçüm sağladığını kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Uyarılma çalışmaları, orijinal ölçeğin faktör yapısının Türk kültüründe de geçerli olup olmadığını incelemek amacıyla faktör analizi teknikleri uygulanmıştır. Orijinal ölçeğin yapısal geçerliliğini inceleyen bu analizler, genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemlerini içerir.

Çelikkaleli ve arkadaşları (2006) tarafından yürütülen çalışmada, ölçeğin yapısal geçerliliğinin incelenmesi, orijinal formda belirlenen faktör yapısının Türkçe formda da korunduğunu ve verilerle uyum sağladığını göstermiştir. Bu sonuç, ölçeğin teorik olarak dayandığı alt boyutların Türk ergen popülasyonunda da ayrıştığını labildiğini ve bu yapıya uygun olduğunu teyit etmektedir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon) Ölçeği

Format: Derecelendirme formatı belirtilmemiştir, ancak psikometrik ölçeklerin büyük çoğunluğu Likert tipi derecelendirme kullanır. Derecelendirme formatının detayları için orijinal makalenin incelenmesi gerekmektedir.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ergenler

Yaş Grubu: Ergenlik dönemi (Genellikle 12-18 yaş aralığı)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki lise ve ortaokul öğrencileri gibi, ergenlik çağındaki bireylerden oluşan örneklem üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Ölçeği. Katılımcıların kendi yetkinlik beklentileri hakkındaki yargılarının ifadelemeleri esasına dayanır.

Anahtar Kelimeler

Öz Yeterlik, ÇDÖ (Çocukluk Çağı Depresyon Ölçeği), Psikolojik Ölçme, Korelasyon Analizi, Faktör Yapısı, Ergen Psikolojisi

Yazarlar

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Bilgi Kaynakta Verilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi Kaynakta Verilmemiştir.

Yazma Adresi: Çelikkaleli, Ö., Gündoğdu, M. ve Kuran-Esen, B. (2006). Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği: Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 25, 62-72. Makale bağlantısı için: ejer.com.tr

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Türkçe Uyarlama çalışması 2006 yılında yayımlanmıştır.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için gerekli izinler ve olası ücretlendirmeler hakkında detaylı bilgi için, makalenin yazarları veya yayımlandığı dergi (*Eurasian Journal of Educational Research*) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik amaçlı kullanımlar genellikle referans gösterilerek ücretsiz olabilir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [ergenlerde-yetkinlik-beklentisi-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Çelikkaleli, Ö., Gündoğdu, M. ve Kırın-Esen, B. (2006). Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği: Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 25, 62-72.

Kovacs, M. (1981). Rating scales to assess depression in school-aged children. *Acta Paedopsychiatrica*, 46, 305-315. (ÇDÖ'nün orijinal kaynağı).

Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme yönergeleri için lütfen Çelikkaleli, Gündoğdu ve Kırın-Esen (2006) tarafından yayımlanan orijinal makaleye başvurunuz.